

Koolmezen uit hetzelfde nest, Bladel, 22 mei 2026 (Cor van Pelt)

Nestkastonderzoek in Bladel in 2026

Cor van Pelt

In de jaren 2019 t/m 2021 is door de gemeente Bladel op verschillende plaatsen in de gemeente steenmeel gestrooid om extra mineralen aan de bodem toe te voegen. Door een mineralentekort verzuurt de bodem, waardoor planten en dieren in de problemen komen. Het toevoegen van steenmeel zou na een periode van drie jaar in het blad van bomen terug te zien moeten zijn. Door Bosgroep Zuid-Nederland is samen met Sovon een onderzoek gestart om te onderzoeken of deze steenmeelgiften ook daadwerkelijk bijdragen aan een verbetering van het ecosysteem.

Methode

Door de Bosgroep zijn, samen met Sovon, drie onderzoeksgebieden geselecteerd: een gebied waar steenmeel is gestrooid (S), een gebied waar geen steenmeel is gestrooid (ZS) en een bosreservaat (BR) waar al 20 jaar geen beheer is uitgevoerd.

Een onderdeel van het onderzoek is een studie naar broedende mezen. In elk van de drie onderzoeksgebieden zijn 15 nestkasten

opgehangen die gedurende een periode van vijf jaar worden gemonitord. De monitoring van de nestkasten wordt, inmiddels voor het vijfde jaar, uitgevoerd door VWG De Kempen (Pieter Wouters en Cor van Pelt).

Enkele bijzonderheden

Hier volgen enkele bijzonderheden waar we dit jaar mee werden geconfronteerd.

Eerste controle

De eerste controle van de nestkasten vond plaats op 10 april 2026. De meeste kastjes waren nog leeg of er werd nog volop gebouwd aan een nest. Vier paartjes Koolmezen waren al met een broedsel gestart, in grootte variërend van 1 tot 4 eieren.

Pimpelmees met 11 eieren

In het Bosreservaat (nestkast BR13) werden we verrast door een Pimpelmees met inmiddels maar liefst 11 eieren. Als we wat specifieker naar dit nest kijken en naar de ontwikkeling ervan, dan zien we het volgende beeld:

10 april	11 eieren koud bedekt
17 april	11 eieren koud open
27 april	11 eieren bebroed
9 mei	11 jongen 9 dagen oud, 1 ouder aanwezig
15 mei	10 jongen 15 dagen oud, beide ouders aanwezig
22 mei	9 jongen uitgevlogen, 1 jong dood, nestkast leeg gemaakt
5 juni	nestkast leeg
12 juni	nestkast leeg

Bij de controle op 17 april bleken er geen eieren meer bijgelegd zodat we konden concluderen dat het nest op 10 april blijkbaar al compleet was. Als je van 10 april terugreken zou dat betekenen dat het eerste ei gelegd moet zijn op 31 maart of misschien zelfs al eerder. Bij de controle op 10 april waren de eitjes bedekt met wat nestmateriaal maar wel koud. Op 17 april waren de eitjes onbedekt en wederom koud.

Als je vanaf de datum dat het nest compleet was (10 april) verder reken met 14 broed-dagen, dan zouden de eieren theoretisch, als direct met broeden was gestart, op 23 april moeten uitkomen. Bij de controle op 9 mei waren er 11 jongen van 9 dagen oud (vastgesteld aan de hand van de [Leeftijdenkaart Nestjongen Mezen](#)) zodat de werkelijke uitkomstdatum van de eieren 1 mei

moet zijn geweest. Dat betekent een verschil van *minimaal 8 dagen* tussen de werkelijke en de theoretische uitkomst-datum van de eieren. Mogelijk zelfs nog meer dan 8 dagen als de eileg al vóór 31 maart is begonnen. Uiteindelijk zijn tussen 15 mei en 22 mei 9 jongen uitgevlogen en lag er 1 dood jong in het nest.

Je zou na twee weken op een rij koude eieren in de nestkast gevonden te hebben misschien kunnen denken dat het nest verlaten is en de neiging hebben om het nest te ruimen. Op www.mezen.madelen.nl staat het volgende te lezen:

“Als er eieren worden gelegd dan worden deze tussendoor ook dagelijks even bebroed: een soort part-time broeden. Als een nest uit 8 eieren bestaat, voordat de vogel gaat broeden, dan is het eerst gelegde ei al minstens een week oud. In het ei zitten zeer veel cellen die langzaam sterven. Door iedere dag het ei gedurende korte tijd op te warmen kunnen veel cellen zich splitsen en blijft de hoeveelheid actieve cellen op niveau. De temperatuur is weliswaar niet zo hoog als bij het echte broeden, maar toch nog altijd zo’n 30-35 graden. Op deze wijze worden de eieren als het ware levend gehouden in de koude periode voor het broeden. Dit part-time broeden gebeurt in de na-nacht gedurende een paar uur en wordt

gevolgd door het leggen van een volgend ei in de ochtend”.

Vogels moeten de start van het broedproces zodanig inschatten dat het uitkomen van de eieren samenvalt met een voldoende beschikbaarheid van voedsel voor de jongen. Blijkbaar had dit Pimpelmeeskoppel dit niet goed ingeschat en is er gewacht met het broeden (broedstop). Trek dus niet te snel de conclusie dat het nest wel verlaten zal zijn.

Versneld broedproces

Naast het uitstellen van het broeden, zoals in het voorbeeld hierboven, komt het ook voor dat vogels het broedproces versnellen door al te beginnen met broeden voordat het nest compleet is. Je ziet dan vaak leeftijdsverschillen van één of enkele dagen tussen de jongen. Meestal geeft dat geen problemen en wordt de achterstand geheel of gedeeltelijk ingelopen. In nestkast S03 was er een duidelijk verschil van ongeveer

Leeftijdsverschil bij jonge Koolmezen uit hetzelfde nest, 22 mei 2026 (CvP).

twee dagen tussen het oudste en het jongste jong. De oudste kuikens zijn uitgevlogen in week 22 en het jongste in week 23.

Ook in nestasten BR04 en BR11 was zo'n leeftijdsverschil van een paar dagen tussen de jongen duidelijk te zien. Bij dit laatste nest heeft het jongste kuiken het niet gehaald.

Leeftijdsverschil bij jonge Koolmezen uit hetzelfde nest, 22 mei 2026 (CvP).

Kraakpogingen door Grote Bonte Specht

Nog iets wat opviel was het feit dat in exact dezelfde week, namelijk week 21, in twee verschillende percelen, ZS en BR, de Grote Bonte Specht pogingen heeft ondernomen om mezenkastjes te kraken: nestkasten

ZS01, BR01, BR04 en BR05. In ZS01 is die poging geslaagd en zijn de jongen, getuige de foto's in de week dat ze zouden uitvliegen, gepredeerd. In perceel BR is het bij wat hakschade aan de nestkastjes gebleven.

Predatie van mezenest door een Grote Bonte Specht, 22 mei 2026 (CvP).

Sterfte net voor uitvliegen

Het was tenslotte opvallend dat een groot aantal jonge vogels kort voor het uitvliegen het loodje heeft gelegd:

- In ZS 12 hadden we op 29 mei 7 gezonde, jonge Koolmezen op uitvliegen (17 dagen oud). De week daarop lagen er 3 jongen dood in de kast. De overige 4 waren uitgevlogen.

- In S04 op 22 mei 9 Koolmezen op uitvliegen (17 dagen oud). De week daarop waren er 8 uitgevlogen en was er 1 dood achtergebleven.
- In S10 waren op 29 mei, op het oog, 7 gezonde Bonte Vliegenvangers aanwezig. De week erop bleek er 1 dood achtergebleven.
- In BR12 waren op 5 juni 6 jonge Boomklevers aanwezig van 15/16 dagen oud. Op 12 juni bleken er 3 dood in de nestkast te zijn achtergebleven.
- In S06 waren bij de controle op 19 juni 3 jongen aanwezig van 11 dagen oud en 1 jong van 10 dagen. Bij de controle één week later op 26 juni lagen er 3 dode, jonge Koolmezen in de nestkast en was er (waarschijnlijk) 1 uitgevlogen.

Wat is de oorzaak van deze sterfte onder deze vogels zo kort voor het uitvliegen? Voedseltekort, oudervogels verongelukt, ziekte, bestrijdingsmiddelen? ■

[Pelt, C. van 2023.](#) Resultaten nestkastonderzoek Bladel in 2023. Blauwe Klauwier 49(3): 15–21.

[Pelt, C. van 2024.](#) Resultaten nestkastonderzoek Bladel in 2024. Blauwe Klauwier 50(3): 8-12.